

Kas ir **TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS** process?

TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS PROCESA (TAP) mērķis ir atjaunot spēju nokārtot savas saistības, ja komersants ir nonācis finansiālās grūtībās vai paredz, ka tādas var rasties. Rakstā skaidrota TAP būtība, tā uzsākšana, plāna izstrādāšana, kā arī priekšrocības, ko TAP sniedz komersantiem.

Mūsdienu uzņēmējdarbības vide ir sarežģīta un dinamiski mainīga, un uzņēmumi var saskarties ar dažādiem ārējiem faktoriem, piemēram, sadarbības partneru maksātnespējas problēmām vai ekonomisko krīzi, kas ietekmē naudas plūsmu. TAP nodrošina uzņēmumam iespēju restrukturizēt parādus un turpināt komercdarbību, izvairoties no maksātnespējas, kas ir izdevīgi gan uzņēmumam, gan tā kreditoriem.

Finansiālo grūtību cēloņi un to sekas

Komersanta uzņēmējdarbību un naudas plūsmu var ietekmēt ne tikai kāpumi vai kritumi atsevišķā biznesa jomā, vai kopējā ekonomiskā situācija valstī, bet arī sadarbības partneru maksātnespēja un savlaicīga rēķinu apmaksa.

Ja komersantam ir „drošības spilvens”, proti, komersants savu iepriekš gūto peļņu ir novirzījis komercdarbības attīstīšanai, tad, izmantojot iekrājumus, viena līdz trīs mēnešu laikā naudas plūsmu iespējams sakārtot un veikt norēķinu arī par iekavētajām saistībām. Tomēr praksē bieži sastopams tā saucamais „sniega bumbas efekts”, kad nesegto saistību apmērs

ar katru mēnesi palielinās, partneri sadarbības turpināšanai arvien biežāk pieprasa priekšapmaksu, vēl vairāk sarežģījot komersanta finansiālo situāciju: parādu segšanai naudas nepietiek, jo visi apgrozāmie līdzekļi ir nepieciešami komercdarbības turpināšanai.

Komersanta kopējās saistības palielinās, kreditoriem veicot arī nokavējuma naudas un līgumsoļu uzrēķinus, līdz viens vai pat vairāki kreditori uzsāk parādu atgūšanas procesus, vēršot piedziņu uz komersanta aktīviem. Kreditoru aktīvās darbības parāda atgūšanā nereti ne tikai apgrūtina komersanta saimniecisko darbību, bet pat padara to neiespējamu, it īpaši, ja kreditora piedziņas procesā tiek atsavināti kādi komersantam saimnieciskajā darbībā būtiski aktīvi, piemēram, transportlīdzekļi vai ražošanas iekārtas.

Pat ja ar daļu kreditoru izdodas panākt vienošanos par saistību izpildes termiņa pagarinājumu, citi var izrādīt pretestību, un komersants saskaras ar īslaicīgām finansiālām problēmām. Šādā brīdī TAP uzsākšana būs efektīvs veids, lai ar likumā noteiktām metodēm atjaunotu savu spēju pildīt saistības un turpināt likvidu uzņēmējdarbību.

TAP būtība

Maksātnespējas likumā noteikts komersanta pienākumu un ierobežojumu apmērs, lai TAP būtu veiksmīgi īstenojams. TAP pēc būtības ir komersanta un tā kreditoru izlīgums, kur tiek restrukturizēti parādi vai pagarināts saistību izpildes termiņš.

**MARITA
KATAJA
PAEGLE**

*Zvērinātu
advokātu
birojs
CersJurkāns
SIA
juriste*

Komersantam, sagatavojot TAP plānu, ir jābūt pārliecinātam, ka spēš turpināt saimniecisko darbību, lai izklūtu no īslaicīgām finanšu problēmām, un par to jāpārlicina arī savi kreditori.

TAP ir komersanta apņemšanās noteiktā, pārskatāmā un prognozējamā termiņā labprātīgi segt savas saistības pret visiem saviem kreditoriem. TAP tād ir **labprātīgi izveidots parāda saistību izpildes grafiks attiecībā pret visiem kreditoriem.**

TAP ir komersanta jau esošu parāda saistību restrukturizācija vai biznesa plāns, kurā iekļauti varbūtēji riski, kas palīdz komersantam paredzēt un izvairīties no iespējamiem saistību izpildes kavējumiem tuvāko divu gadu laikā.

TAP uzsākšana

Komersantam, kurš saskaras ar maksājumu kavējumiem vai risku, ka tuvākajā nākotnē nespēs izpildīt saistības, ir jāvērsas tiesā ar pieteikumu par TAP īstenošanu.

Tiesa pārbauda komersanta iesniegto pieteikumu, kā arī konstatē, vai nav ierobežojumu TAP piemērošanā. Tiesa ierosina TAP lietu un nosaka termiņu plāna izstrādei un saskaņošanai ar kreditoriem. Ierasti tie ir divi mēneši no tiesas lēmuma dienas, taču termiņš var būt arī ilgāks, līdz pat četr-

riem mēnešiem no tiesas lēmuma dienas. Ar kreditoru saskaņojumu tiesas noteikto plāna izstrādes un saskaņošanas termiņu var pagarināt vēl par vienu mēnesi, lūdzot pagarinājumu apstiprināt tiesā.

TAP plāns tiek izstrādāts, cieši sadarbojoties komersantam un tā kreditoriem, nodrošinot, ka komersants turpina aktīvu saimniecisko darbību, kas **ļauj nopelnīt naudas līdzekļus kreditoru prasījumu segšanai.** Komersants nav tiesīgs pieļaut jaunus saistību izpildes nokavējumus vai uzņemties jaunas saistības pret kreditoriem.

Tiesas noteiktais plāna izstrādes termiņš ir vis-svarīgākais un intensīvākais laiks, jo komersantam ir jāspēj sagatavot tāds TAP plāns, kas ļautu segt jau esošās parāda saistības, vienlaikus nodrošinot, ka naudas plūsma būs pietiekama, lai nerastos jauni saistību kavējumi.

TAP plāna izstrāde un saskaņošana

TAP plāns ir Maksātnespējas likumam atbilstošs biznesa plāns, kurā iekļauts iepriekšējo saistību izpildes grafiks ar īstenojamiem saimnieciskās darbības projektiem, pamatoti naudas plūsmas ieņēmumi un saimnieciskās darbības izdevumu optimizācija, kas ļaus lielāku ieņēmumu daļu novirzīt saistību izpildei pret kreditoriem.

Ir saprotams, ka ekonomikas procesi ir mainīgi, neprognozējami un ilgtermiņa projektu sagatavošana ir katra komersanta izaicinājums, tomēr komersantam, sagatavojot TAP plānu, ir jābūt pārliecinātam, ka spēš turpināt saimniecisko darbību, lai izklūtu no īslaicīgām finanšu problēmām, un par to jāpārlicina arī savi kreditori.

TAP tiek sagatavots uz diviem gadiem, taču, ja saimnieciskās darbības pamatā ir ilgtermiņa projekti, tad plānu un naudas plūsmu tajā iespējams paredzēt četriem gadiem vai, vienojoties ar kreditoriem, plāna izpildes termiņu pagarināt vēl uz diviem gadiem. Tādējādi, lai komersants izklūtu no finansiālajām grūtībām, **Maksātnespējas likumā atvēlētais kopējais termiņš ir seši gadi.**

TAP plānā tā izpildes gaitā var tikt veikti grozījumi, lai plāns atbilstu reālajai situācijai komersanta saimnieciskajā darbībā, taču pamatvirzieniem jābūt skaidri definētiem jau sākotnējā plānā.

Sagatavoto TAP plānu komersants iesniedz visiem kreditoriem izvērtēšanai un saskaņošanai, un kreditoriem piecu dienu laikā ir tiesības izteikt savus iebildumus vai ierosinājumus. Komersants var šos iebildumus un/vai ierosinājumus atzīt par pamatotiem un veikt attiecīgus labojumus TAP plānā, vai arī sniegt kreditoram motivētu atbildi par to, kāpēc uzskata kreditora sniegtos iebildumus par nepamatotiem.

TAP īstenošana iespējama vien tad, ja plānu ir saskaņojis komersanta kreditoru vairākums. Ja komersants ir saņēmis kreditoru vairākuma saskaņojumu, viņš vērsas tiesā, lūdzot pasludināt TAP īstenošanu atbilstoši kreditoru saskaņotajam plānam.

Ja tiesa apstiprina komersanta TAP plānu, tas ir saistošs arī tiem kreditoriem, kuri nav izteikuši tiešu piekrišanu komersanta TAP īstenošanai.

TAP uzraugošā persona

TAP norisi un plāna izpildi pārbauda TAP uzraugošā persona, kuru iesaka komersants vai kreditoru vairākums, un kreditori, saskaņojot TAP plānu, vienojas arī par izvēlētas uzraugošās personas kandidatūru.

Uzraugošā persona izvērtē komersanta TAP plāna atbilstību Maksātnespējas likumam un pārliecinās, vai plānu ir saskaņojis komersanta kreditoru vairākums, par to sniedzot arī savu atzinumu, kuru komersantam ir pienākums iesniegt tiesā.

TAP plāna izpildes gaitā **uzraugošā persona no komersanta pieprasa ikmēneša atskaides**, kas ļauj izvērtēt, vai komersants savlaicīgi veic maksājumus, kā arī uzklauša un izvērtē kreditoru sūdzības par plāna izpildi.

Tāpat uzraugošā persona pārbauda komersanta rīcību aktuālo saistību jeb tiesiskās aizsardzības procesa izmaksu segšanas disciplīnu.

Ja komersants kavē TAP plānā paredzētos maksājumus ilgāk par 30 dienām, nav izstrādājis un tiesā iesniedzis plāna grozījumus, uzraugošā persona par to ziņo visiem kreditoriem, un tas var būt pamats TAP izbeigšanai.

TAP priekšrocības

TAP ir izdevīgs gan komersantam, gan kreditoriem. Komersants var turpināt saimniecisko darbību, pārvarēt īslaicīgās finansiālās grūtības un izvairīties no maksātnespējas, savukārt kreditoriem ir iespēja saņemt savu prasījumu apmaksu, neradot sev papildus izdevumus, kas ir neizbēgami kreditoru piedziņas procesos. Tāpat komersanta TAP īstenošana ieeconomē arī kreditoru laiku, jo piedziņas tiesvedības procesi ir ilgi un neprognozējami, savukārt komersanta TAP plāna grafika maksājumi paredzētos termiņos garantē kreditoriem atmaksas saņemšanu pārskatāmā un prognozējamā laikā.

Veiksmīga TAP īstenošana ļauj komersantam izvairīties no maksātnespējas, nezaudēt savu vietu darba tirgū, turpināt maksāt nodokļus un nodrošināt ar darbvietām savus darbiniekus. Savlaicīga TAP uzsākšana palielina komersanta izredzes izkļūt no īslaicīgajām finanšu grūtībām, neradot konfliktus ar sadarbības partneriem, kuri, iespējams, neveiksmīgas apstākļu sakritības dēļ ir kļuvuši par kreditoriem. Tā ir arī iespēja saglabāt gan uzņēmuma reputāciju, gan tā saimniecisko darbību ilgtermiņā. ■ P

NODOKĻI

Aktualitātes Eiropas Savienības NODOKĻU TIESĪBĀS

Turpinām informēt par nozīmīgiem notikumiem nodokļu regulējumā Eiropas Savienībā pēdējo mēnešu laikā. Tāpat vēršam uzmanību uz Eiropas Komisijas iniciētajām pārkāpumu procedūrām nodokļu jomā un aktuālu spriedumu Eiropas Savienības Tiesā.

EK uzvar Apple valsts atbalsta un nodokļu nolēmumu lietu kategorijā

Eiropas Savienības Tiesa (EST) 2024. gada 10. septembrī pieņēma spriedumu *Apple* lietā C-465/20 P *Eiropas Komisija pret Īrija un Apple Sales International*¹ sarežģītā nodokļu strīdā ar Eiropas Komisiju (EK) fiskālā valsts atbalsta un nodokļu nolēmumu lietu kategorijā.

EK 2016. gadā pieņēma lēmumu, ar kuru tā konstatēja, ka Īrija ir sniegusi fiskālo valsts atbalstu *Apple*. EK secināja, ka divi 1991. un 2007. gadā pieņemtie Īrijas nodokļu nolēmumi, kas apstiprināja peļņas attiecināšanas metodi diviem Īrijā reģistrētiem nerezidentu uzņēmumiem, ir nelikumīgs valsts atbalsts. Ar minēto EST spriedumu pēc bū-

tības tika atcelts ES Vispārējās tiesas 2020. gada nolēmums, kas bija labvēlīgs *Apple*. Šim starptautiskajam uzņēmumam attiecīgi **jāatmaksā vairāk nekā 13 miljardi eiro nodokļos Īrijai**, ko tas nosacīti guvis sākotnēji labvēlīgu nodokļu nolēmumu saņemšanas rezultātā. Īpaši saistoša minētā lieta ir arīdzan ar apstākli, ka *Apple* vairāk nekā divas desmitgades guva labumu no šiem diviem Īrijas nodokļu nolēmumiem, kas samazināja nodokļu slogu līdz 0,005% 2014. gadā.

Apple lieta ir daļa no patlaban diezgan plaši izplatītas tendences, kas attiecas uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punkta piemērošanu „nodokļu nolēmumiem”. Kā zināms, „nodokļu nolēmums” ļauj uzņēmumiem pieprasīt no nodokļu administrācijas „iepriekšēju lēmumu” par nodokli, ar kuru tie